

ویرانه نامه ولادت حضرت معصومه

حضرت معصومه علیها السلام و هجرت

پدر بزرگوار حضرت معصومه علیها السلام امام هفتم شیعیان حضرت موسی بن جعفر علیه السلام است که او را ابوالحسن اول نیز می‌گویند، و از القاب مشهور آن حضرت کاظم، باب الحوائج و صالح می‌باشد.

آن بزرگوار روز یکشنبه هفتم ماه صفر سال ۱۲۸ هجری در روستای ابواء که بین مکه و مدینه واقع شده، دیده به جهان گشود. آن حضرت بیش از سایر امامان علیهم السلام فرزند داشت که بعضی سی، و برخی شصت فرزند برای او نام برده‌اند. عالم بزرگ شیخ مفید رحمته الله (وفات یافته سال ۴۱۳ ه.ق) می‌نویسد: آن بزرگوار سی و هفت فرزند از همسران متعدد داشت که نامهای آنها به این ترتیب بود:

۱. پسران:

۱. حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام ۲. ابراهیم ۳. عباس ۴. قاسم ۵. اسماعیل ۶. جعفر ۷. هارون ۸. حسن ۹. احمد ۱۰. محمد ۱۱. حمزه ۱۲. عبدالله ۱۳. اسحق ۱۴. عبیدالله ۱۵. زید ۱۶. حسن ۱۷. فضل ۱۸. حسین ۱۹. سلیمان.

۲. دختران:

۱. فاطمه کبری ۲. فاطمه صغری (۱۵۸) ۳. رقیه ۴. حکیمه ۵. ام‌ابیها ۶. رقیه صغری ۷. ام‌جعفر ۸. لبابه ۹. زینب ۱۰. خدیجه ۱۱. علییه ۱۲. آمنه ۱۳. حسنه ۱۴. بزیهه ۱۵. عایشه ۱۶. ام‌سلطه ۱۷. میمونه ۱۸. ام‌کلثوم.

آن بزرگوار در سال ۱۴۸ هجری قمری زمان خلافت منصور به امامت رسید و در زمان خلافت مهدی عباسی و هادی عباسی نیز امام بود، وقتی که هارون الرشید به خلافت رسید پس از پانزده سال، در زندان بغداد شهید شد. مشهور بین تاریخ‌نویسان آن است که آن بزرگوار در روز ۲۵ رجب سال ۱۸۳ هجری از دنیا رفت (۱۵۹). هارون الرشید آن بزرگوار را در سال ۱۷۹ هجری قمری در مدینه دستگیر کرده به طرف عراق آورد و از آن وقت تا آخر عمر در زندان به سر می‌برد.

مادر حضرت معصومه علیها السلام

آن‌طور که از شواهد و قرائن و بعضی از روایات استفاده می‌شود، مادر حضرت معصومه علیها السلام همان مادر امام رضا علیه السلام است. برای مادر حضرت رضا علیه السلام نامهای متعددی ذکر کرده‌اند، مانند: خیزران، ام‌البینین، نجمه و... روایت شده پس از آنکه حضرت رضا علیه السلام از او متولد شد، به او «طاهره» گفتند.

روز ولادت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

مطابق پاره‌ای از مدارک، حضرت معصومه علیها السلام در روز اول ماه ذی‌القعده سال ۱۷۳ هجری قمری، در مدینه چشم به جهان گشود. محدث گرانقدر مرحوم آیت الله شیخ علی نمازی (وفات یافته در دوم ذی‌حجه سال ۱۴۰۵ ه.ق) که مرقدش در یکی از حجره‌های صحن رضوی کنار بارگاه ملکوتی امام رضا علیه السلام قرار دارد) در کتاب پربار مستدرک سفینه البحار (که ده جلد است) در جلد هشتم چنین می‌نویسد:

فاطمة المعصومة المولودة في غرة ذی القعدة سنة ۱۷۳؛

فاطمه معصومه در آغاز ماه ذی‌القعده سال ۱۷۳، دیده به جهان گشود.

مرحوم فیض در کتاب انجم فروزان و گنجینه آثار قم از کتاب لواقح الانوار فی طبقات الاخيار (تألیف عبدالوهاب شعرانی شافعی وفات یافته در سال ۹۳۷ ه.ق) و کتاب نزهة الابرار فی نسب اولاد الائمة الاطهار (تألیف سید موسی برزنجی شافعی مدنی) چنین نقل می‌کند:

”ولادة فاطمة بنت موسی بن جعفر، فی مدينة المَنورة غرة ذی القعدة الحرام، سنة ثلاث و ثمانین و مائة بعد الهجرة النبوية، و توفيت فی العاشر من ربيع الثاني فی سنة إحدى و مائین فی بلدة قم“

حضرت فاطمه (معصومه) دختر امام کاظم در مدینه منوره، در آغاز ماه ذی‌القعده سال ۱۸۳ ه.ق دیده به جهان گشود، و در دهم ماه ربیع‌الثانی سال ۲۰۱ در قم وفات یافت.

مدارک دیگری نیز در مورد روز ولادت آن حضرت (در آغاز ذی‌القعده)

۱. عوالم العلوم، تألیف علامه بحرانی، ج ۲۱، ص ۳۲۸

۲. حیاة الست، تألیف شیخ مهدی منصوری، ص ۱۰

۳. فاطمة بنت الامام موسی کاظم، تألیف دکتر محمدهادی امینی (فرزند علامه امینی صاحب‌الغدیر) ص ۲۱ و ۵

۴. زندگانی حضرت موسی بن جعفر، تألیف عمادزاده، ج ۲، ص ۳۷۵

بررسی و شرح کوتاه زندگانی

در بعضی از مدارک فوق، سال ولادت حضرت معصومه ۱۸۳ ذکر شده، که صحیح چنان که در مستدرک سفینه آمده ۱۷۳ است، زیرا با توجه به این که امام کاظم علیه السلام در ۲۵ رجب سال ۱۸۳ ه.ق در زندان هارون در بغداد به شهادت رسید، و کمترین مدت زندانش، چهار سال بود، در این مدت از خانواده‌اش که در مدینه ساکن بودند، دور بود، بنابراین ممکن نیست ولادت حضرت معصومه علیها السلام در سال ۱۸۳ رخ داده باشد، و ظاهراً در این شماره اشتباه شده و به جای ۱۷۳، ۱۸۳ نوشته شده است.

از این رو محقق کاوشگر، مرحوم عمادزاده اصفهانی، بدون ابهام می‌نویسد: حضرت معصومه علیها السلام در مدینه در ماه ذی‌القعده سال ۱۷۳ متولد شد، و در ربیع‌الثانی سال ۲۰۱ (در قم) دیده از جهان فرو بست.

بنابراین باید پرونده این مطلب را در همین جا بست، و از باب تسامح در ادله سنن، تاریخ ولادت حضرت معصومه را همان آغاز ذی‌القعده سال ۱۷۳ ه.ق اعلام کرد، چنان که اخیراً آستانه مقدسه قم همین اعلام را نموده است، با توجه به ولادت با سعادت حضرت رضا علیه السلام که در روز ۱۱ ذی‌القعده سال ۱۴۸ در مدینه رخ داد، این ده روز بین روز ولادت حضرت معصومه علیها السلام و روز ولادت امام رضا علیه السلام به عنوان دهه کرامت نام‌گذاری شده است.

به راستی توصیف عظمت هلهله و غریب‌شادی از دودمان رسالت را به خاطر اینکه امام رضا علیه السلام دارای خواهری شده که سالها قبل در خبرهای غیبی به وجود او مژده داده شده بودند نمی‌توان ترسیم کرد، چرا که فروغی از کوثر، و گلی تابناک از گلشن آل محمد علیهم السلام، چشم به جهان گشوده بود، و جهان معنی راصفای دیگری بخشیده بود.

تاریخ وفات و شهادت حضرت معصومه علیها السلام

مدارک متعددی وجود دارد که حضرت معصومه در سال ۲۰۱ ه.ق در قم وفات نموده است چنان که در کاشی‌کاری‌های اطراف حرم که از قرن‌ها پیش به جای مانده مرقوم شده است، ولی در مورد روز و ماه وفات آن حضرت، اختلاف است، که تا سه قول گفته شده است:

۱. طبق پاره‌ای از مدارک، دهم ربیع‌الثانی بوده است.

۲. مطابق بعضی از مدارک، دوازدهم ربیع‌الثانی بوده است.

۳. و بر اساس مدرک دیگر، هشتم شعبان بوده است.

هیچ‌یک از این سه قول، آن‌گونه که باید، مورد اطمینان نیست.

ولی همان‌گونه که بعضی از بزرگان گفته‌اند: انصاف این است که برای جمع بین دو قول اول و دوم، برای بزرگداشت مقام آن بزرگ بانوی دو عالم جهان، سه روز (۱۰ و ۱۱ و ۱۲ ماه ربیع‌الثانی) را به عنوان سوگواری معصومیه، مراسم سوگواری برقرار کرد، چنان که در سال‌های اخیر مسئولین و دست‌اندرکاران آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام همین کار را شروع نموده و این سنت خوب به جریان افتاده است، و این سه روز به عنوان ایام معصومیه جا افتاده است، به امید آنکه در این ایام در آستانه مقدسه قم و در سایر مساجد و محافل، از آن بانوی با عظمت، تجلیل شایان گردد و خاطره زندگی درخشان آن شفیعه روز جزا تجدید شود.

از آنچه در بالا خاطرنشان شد نتیجه می‌گیریم که سن حضرت معصومه هنگام وفات، در حدود ۲۸ سال بوده است (از سال ۱۷۳ تا ۲۰۱ ه.ق) پس اینکه در زبان عوام، آن حضرت به عنوان ۱۸ تا ۲۳ ساله، معروف شده، مدرک و سند محکمی ندارد.

چرا حضرت معصومه علیها السلام ازدواج نکرده است؟

تقریباً قطعی است که حضرت معصومه ازدواج نکرد، در این صورت این سؤال پیش می‌آید که با توجه به اینکه سنت ازدواج مستحب مؤکد اسلامی است، تا آنجا که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

مائیه فی الإسلام بناءً أحبّ إلى الله عزّوجلّ، و أعزّ من التزوید؛

در اسلام در پیشگاه خدا بنایی برپا نشده که محبوب‌تر و عزیزتر از بنای ازدواج باشد.

ویرانه

ولادت حضرت معصومه

نیز فرمود: **الْبِكَاحُ سُنَّتِي، فَمَنْ رَغِبَ عَنِ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي**؛ ازدواج سنت و برنامه من است، پس کسی که از سنت من دوری کند از من نیست. در عصر امام باقر علیه السلام بانویی به خاطر ریاضت و کسب فضیلت، ازدواج نمی کرد، امام باقر علیه السلام به او فرمود: اگر در ترک ازدواج، فضیلتی به دست می آمد، حضرت فاطمه علیه السلام سزاوارتر از تو بود، که به خاطر کسب فضایل اخلاقی، ازدواج نکند، زیرا هیچ بانویی در کسب کمالات، از فاطمه علیه السلام پیشی نگرفته است.

پاسخ: در پاسخ به این سؤال دو مطلب گفته شده که هر کدام، یا یکی از آنها، دلیل شایسته ای است که موجب ترک ازدواج حضرت معصومه علیه السلام شده است: ۱. دختران امام کاظم علیه السلام به ویژه حضرت معصومه علیه السلام در سطحی از کمالات بودند که برای خود کفو مناسب خود نیافتند، تا با او ازدواج کنند، امام کاظم علیه السلام فرموده بودند تا با مورد سفارش معصومین و مشورت برادرشان حضرت رضا علیه السلام ازدواج کنند. این سفارش و قرائن دیگر بیانگر این است، که باید برای آنها همسر مناسبی باشد. با توجه به اینکه در مورد حضرت زهرا علیه السلام، اگر خداوند متعال علی علیه السلام را نمی آفرید، در سراسر زمین از حضرت آدم گرفته تا هر انسانی بعد از او، همسر و همتمای مناسبی برای فاطمه علیه السلام پیدا نمی شد. ۲. ترس و وحشت حکومت پراز خفقان و اختناق هارون، به گونه ای بود که کسی جرأت نمی کرد با دختران امام کاظم علیه السلام ازدواج نماید و داماد آن حضرت شود، زیرا دامادی آن حضرت، از نظر دستگاه طاغوتی هارون، موجب خطر شدید برای آن داماد می شد، به این ترتیب، حضرت معصومه علیه السلام و بعضی از خواهرانش، از ازدواج صرف نظر کردند. در ضمن نباید این مطلب را از نظر دور داشت که امام کاظم علیه السلام در زندان به سر می برد، و اطلاع امام رضا علیه السلام از آینده (در مورد شهادت پدر و هجرت اجباری او به خراسان) شاید دلیل دیگری برای ترک ازدواج حضرت معصومه علیه السلام باشد. و این نیز از مصائب و رنج های روزگار نسبت به خاندان نبوت است، که ستمگران کینه توز، با ایجاد شرایط نامساعد، آنها را از مواهب زندگی، محروم ساختند و باعث هجرت عظیم حضرت معصومه علیه السلام از حجاز به ایران شدند.

علت مهاجرت حضرت معصومه به ایران

مأمون عباسی در سال ۲۰۰ هجری قمری، با نامه ها و پیام های بسیار، حضرت رضا علیه السلام را به خراسان دعوت کرد، آن بزرگوار، ناگزیر از روی اکراه، این دعوت را پذیرفت و با کاروانی که مأمون فرستاده بود، به سوی خراسان آمد. یک سال بعد (سال ۲۰۱) حضرت معصومه به شوق دیدار برادرش حضرت رضا علیه السلام عازم خراسان گردید و با همراهان حرکت کردند، ولی حقیقت این است که این حرکت، هجرت معنی دار و عظیم حضرت معصومه برای حمایت از ولایت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام و تقویت مسأله رهبری بود، که در ظاهر به صورت سفر برای دیدار برادر عنوان می شد.

ساوه در مسیر هجرت

در مورد هجرت آن حضرت از ساوه به قم، مطالب مختلفی گفته شده است. ولی در این باره بهترین و اصیل ترین مدارک، تاریخ قدیم قم است که در قرن چهارم نگاشته شده و مرحوم علامه مجلسی و محدث قمی و بزرگان از علما به آن اعتماد می کنند، آنچه «حسن بن محمد نویسنده تاریخ قدیم قم» به گفته علامه مجلسی در بحار الانوار، و محدث قمی در سفینة البحار در این باره نظر می دهد، چنین است: حضرت رضا علیه السلام به دعوت مأمون در سال ۲۰۰ هجری از مدینه به خراسان آمد، حضرت معصومه در سال ۲۰۱ برای دیدار برادر، از مدینه رهسپار خراسان شد (ناگفته پیداست که در این سفر دور، گروهی از برادران و خدمتکاران همراه حضرت معصومه بوده) وقتی که به ساوه رسیدند، حضرت معصومه علیه السلام بیمار شد، آن حضرت پرسید: از این مکان تا قم چقدر راه است؟ عرض کردند: ده فرسخ، به خدمتکار دستور داده که به جانب قم رهسپار گردند، به این ترتیب به قم آمد و به منزل موسی بن خزر بن سعد اشعری که از اصحاب امام رضا علیه السلام بود، وارد شد.

اما روایت صحیح تر این است: چون خبر ورود آن بانوی با عظمت حضرت

فاطمه معصومه علیه السلام به آل سعد رسید، همگی به اتفاق به استقبال او رفتند تا او را به قم دعوت کنند، در میان آنها موسی بن خزر ج به کاروان حضرت معصومه رسید، زمام شتر آن حضرت را گرفته به طرف قم آمد و در منزل خود با کمال افتخار از آن بانو پذیرایی کرد، ولی پس از ۱۶ یا ۱۷ روز آن بانوی ارجمند، رخت از جهان برپست و پسران سعد را در سوگ خود نشانید.

آری، خاطر حضرت معصومه خیلی آزرده بود، آرزوی دیدار پدر و برادر در دلش ماند و با دنیایی از غم و اندوه با این جهان وداع گفت.

در این چند روزی که حضرت معصومه در قم بود از فراق برادر می گریست و محزون و غمگین بود، در سرای موسی بن خزر عبادتگاهی داشت که هنوز باقی است و هم اکنون آن مکان شریف با بنایی مجلل و جالب مشخص است، دارای حجره هایی است که در آن طلاب علوم دینی هستند، و در جنب آن، مسجد باشکوهی ساخته اند.

اینک آنجا به نام مدرسه ستیه در محله میدان میر قم، معروف می باشد.

ماجرای ورود حضرت معصومه علیه السلام به قم در روایات دیگر

امام کاظم علیه السلام وقتی که زندانی شد، به فرزندش امام رضا علیه السلام وصیت کرد تا سرپرستی دخترانش (که خواهران حضرت رضا علیه السلام باشند) را عهده دار گردد، و به آنها سفارش کرد، که در همه امور از برادرشان حضرت رضا علیه السلام اطاعت کنند. حضرت معصومه هنگام شهادت پدر (که در سال ۱۸۳ هـ. ق رخ داد) ده سال داشت و بخش مهمی از دوران کودکی اش را با روزگار تلخ فراق پدر (که در زندان به سر می برد) گذراند. حضرت معصومه علیه السلام در پناه برادرش زندگی می کرد، زیرا پدرش در زندان بود، هنگامی که یگانه برادر و پناهگاهش از روی اکراه به خراسان رفت، یک سال در مدینه بدون برادر زندگی کرد، ولی کاسه صبرش لبریز شد، تصمیم گرفت به خاطر دیدار برادر، سفر دور و دراز بین مدینه و خراسان را بیماید، سرانجام همراه کاروانی از بستگانش، مدینه را به قصد خراسان ترک کرد، و با یک جهان اشتیاق و امید، بلکه پس از یک سال دوری برادر و سرپرستش، به فیض زیارت او نایل گردد، ولی در ساوه بیمار گردید....

بعضی علت بیماری آن حضرت را چنین نوشته اند: مردم ساوه در آن عصر از دشمنان سرسخت خاندان نبوت بودند، از این رو وقتی که مویب حضرت معصومه و همراهانش به ساوه رسید، به آن حمله کردند و جنگ سختی در گرفت، برادران و برادرزادگان حضرت معصومه در این جنگ به شهادت رسیدند، حضرت معصومه همچون عمه اش زینب علیه السلام به وقتی که بدن های پاره پاره آن ۲۳ نفر را دید، به شدت غمگین گشته بر اثر آن بیمار شد و سپس روانه قم گردید، و در قم بیماری او ادامه یافت و پس از ۱۶ یا ۱۷ روز رحلت کرد. و در روایت دیگر آمده: هارون بن موسی بن جعفر علیه السلام همراه ۲۳ نفر از بستگانش که یکی از آنها خواهرش حضرت معصومه علیه السلام بود، در یک کاروانی وارد ساوه شدند، دشمنان اهل بیت علیه السلام به کاروانی که در حال غذا خوردن بودند، حمله کردند و آنها را به شهادت رساندند و افراد دیگر کاروان را مجروح و پراکنده ساختند. نقل شده در غذای حضرت معصومه علیه السلام زهر ریختند و آن بانوی گرامی، مسموم گشته بستری شد و طولی نکشید که در قم به شهادت رسید. مطابق نقل بعضی، مسموم نمودن آن حضرت توسط زنی در ساوه انجام شد.

داغ پرسوز فراق

نظر به اینکه این ماجرا در سال ۲۰۱ هجری قمری، حدود دو سال قبل از شهادت حضرت رضا علیه السلام رخ داده است (امام رضا علیه السلام در سال ۲۰۳ شهید شد) این نیز از مصائب دیگر حضرت رضا علیه السلام است، مصیبتی جان سوز، که خواهر مهربانش در نیمه راه وصال، مظلومانه و غریبانه به شهادت رسید، و دیدار و ملاقات، به فراق و جدایی، تبدیل گردید و داغ جان سوز شهادت حضرت معصومه علیه السلام قلب مبارک حضرت رضا علیه السلام را جریحه دار کرده و آن بانو نیز با دلی پر از سوز فراق و امید دیدار برادر، و با چشمی گریان از دوری برادر شهید شده است، شاعر معاصر آقای «حسان» در این راستا گوید:

ویرانه

ولادت حضرت معصومه

روزنه‌ای به سرداب باز شد، ضروری به نظر رسید که افرادی انتخاب شوند و داخل سرداب بروند و وضع آنجا را بررسی کنند که اگر نیاز به تعمیر داشت، تعمیر نمایند. دو نفر بانوی صالحه انتخاب شدند، چراغی برداشته داخل سرداب شدند، دیدند قبر مطهر حضرت معصومه در آن سرداب نیست، بلکه آن سرداب در پایین قبر مطهر آن حضرت است، در آن جا سه پیکر مطهر تر و تازه را دیدند که گویی همان روز، روح از بدنشان جدا شده بود؛ یک تن بانو و دو تن کنیز و سیاه چهره بودند. از بررسی کتب فهمیده می‌شود که آن بانوی ارجمند میمونه دختر موسی مبرقع بن امام جواد علیه السلام بوده، و آن دو کنیز، ام اسحاق و ام حبیب، بوده‌اند. آری پس از گذشت یازده قرن از وفاتشان، بدن مبارکشان، هیچ تغییر نکرده بود، و مصداق این سخن پیامبر صلی الله علیه و آله شدند که فرمود:

إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ لِحُومَنَا عَلَى الْأَرْضِ فَلَا تَطْعَمُ مِنْهَا شَيْئاً

خداوند گوشت‌های ما را بر زمین حرام کرده، هرگز زمین چیزی از گوشت ما را نمی‌خورد.

برخی فضایل حضرت معصومه علیه السلام که باعث معرفت بیشتر می‌شود

از آنجا که شناخت، پایه دین است، و اظهار عقیده و انجام کارهای نیک از روی شناخت، به عقیده و اعمال، ارزش چندان برابر می‌دهد، و از آنجا که امیرمؤمنان علی علیه السلام به کمیل فرمود:

مَأْمِنَ حَرَكَتِهِ إِلَّا وَأَنْتَ مُخْتَاَجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَتِهِ؛

هیچ حرکتی نیست مگر اینکه تو به شناخت (خیر و شر) آن نیازمند هستی.

و حضرت رضا علیه السلام در مورد پاداش زیارت مرقد مطهر حضرت معصومه علیه السلام فرمود:

مَنْ زَارَهَا عَارِفاً بِحَقِّهَا فَلَهُ الْجَنَّةُ؛

کسی که او را در حالی که حقیقش را شناخته، زیارت کند، برای او بهشت است.

و در فرازی از زیارت‌نامه حضرت معصومه علیه السلام که از حضرت رضا علیه السلام نقل شده می‌خوانیم:

وَأَنْ لَا تَسْلُبْنَا مَعْرِفَتَكُمْ إِنَّهُ وَلِيُّ قَدِيرٍ؛

از خدا می‌خواهیم که معرفت به شأن شما را از ما سلب نکند، او سرپرست توانا است.

نتیجه می‌گیریم که قبل از هرچیز باید امامان علیهم السلام و شخصیت‌های بزرگی چون حضرت معصومه علیه السلام را شناخت و درک پاداش و درجات ارزش، بستگی به شناخت آنها دارد:

۱. دختر روح و جسم پیامبر صلی الله علیه و آله

در زیارت‌نامه‌ای که در شأن حضرت معصومه علیه السلام از حضرت رضا علیه السلام نقل شده، حضرت معصومه به‌عنوان دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله، دختر فاطمه علیه السلام و خدیجه علیه السلام، دختر امیرمؤمنان علی علیه السلام، دختر حسن و حسین علیه السلام، دختر ولی خدا (امام کاظم علیه السلام)، خواهر ولی خدا (امام رضا علیه السلام)، و عمه ولی خدا (امام جواد علیه السلام) خوانده شده است.

این تعبیرات، تنها بیانگر شرافت خانوادگی نیست، بلکه علاوه بر آن، بیانگر آن است که حضرت معصومه از نظر معنوی و مقامات عالی ملکوتی، به‌راستی فرزند روح و جسم پیامبر صلی الله علیه و آله و حضرت زهرا علیه السلام و خدیجه کبری علیه السلام و امام معصوم علیه السلام است.

۲. مقام عصمت و طهارت حضرت معصومه علیه السلام

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

مَنْ زَارَ الْمَعْصُومَةَ بِقَمِّ زَارَتِي؛

کسی که معصومه علیه السلام را در قم زیارت کند، مانند آن است که مرا زیارت کرده است.

گرچه شواهد و قرائن در مورد مقام عصمت حضرت معصومه علیه السلام بسیار است، ولی سخن فوق از امام معصوم حضرت رضا علیه السلام صراحت دارد که حضرت معصومه علیه السلام دارای مقام عصمت بوده است، ضمناً این سخن بیانگر آن است که: این لقب را حضرت رضا علیه السلام به حضرت معصومه علیه السلام داده است، وگرنه نام حضرت معصومه علیه السلام فاطمه کبری است از سوی دیگر، به فرموده حضرت رضا علیه السلام پاداش

از مدینه به قصد خطه طوس رهروی خسته پاست معصومه تا زیارت کند برادر خویش فکر و ذکر دعاست معصومه روز و شب عاشقی بیابان گرد خواهری با وفاست معصومه قطعاً حضرت رضا علیه السلام نیز هنگام شهادت، همان گونه که از یگانه فرزندش حضرت جواد علیه السلام یاد کرده، از خواهر مهربانش، حضرت معصومه علیه السلام نیز یاد کرده که شاعر از زبان آن حضرت می‌گوید:

مردم به غریبی و عیالم به سرم نیست صد حیف که من صورت معصومه ندیدم

افسوس از آن حسرت دیدار که دلم را صد چاک زد و چهره محبوب ندیدم

ماجرای دفن جنازه حضرت معصومه علیه السلام

زمینی که آستانه حضرت معصومه علیه السلام در آن واقع است، با بلان نام داشته و این زمین پیش از آنکه مرقد مطهر آن حضرت شود، بنایی نداشته است، فقط ملکی از ملک‌های موسی بن خزرج بوده است، این زمین را موسی بن خزرج که هم مهمان‌دار حضرت معصومه بود و هم در عصر خویش رئیس و محترم بود، برای دفن آن حضرت معین کرد.

آل سعد در این سرزمین سردابی حفر کردند تا آن را مقبره حضرت معصومه علیه السلام قرار دهند.

پس از آنکه جنازه مطهر آن بی‌بی بزرگوار را غسل داده کفن نمودند، آن را به آن سرزمین آوردند، در این وقت میان آل سعد گفت‌وگو شد که چه کسی داخل قبر شده جنازه را در سرداب به خاک بسپارد، سرانجام اتفاق کردند که شخصی به نام قادر که پیرمرد پرهیزکار و صالح و سید بود، داخل قبر شود و آن گوهر پاک را دفن کند. چون به سراغ آن مرد رفتند، ناگاه از جانب صحرا دو سوار نقاب‌دار پیدا شدند، همین که نزدیک رسیدند، از مرکب خود پیاده شدند و بر جنازه حضرت معصومه علیه السلام نماز گزارند، سپس داخل سرداب شده جنازه را دفن کردند، آن‌گاه بیرون آمده رفتند، و کسی نفهمید که آنها چه کسی بودند. آن‌گاه موسی بن خزرج سقف و سایبانی از بوریا بر سر قبر برافراخت تا هنگامی که حضرت زینب دختر امام نهم علیه السلام وارد قم گردید و قبه‌ای بر آن مرقد مطهر بنا کرد.

بعد از مدتی ام محمد دختر موسی پسر امام جواد علیه السلام وفات کرد، جنازه او را کنار مرقد حضرت معصومه به خاک سپردند.

مدتی بعد، میمونه خواهر ام محمد وفات کرد، او را نیز کنار مرقد حضرت معصومه به خاک سپردند و قبه‌ای جداگانه روی قبر آن دو بانو، بنا نمودند. سپس برپه‌یه دختر موسی بن امام جواد علیه السلام وفات نمود، او را نیز در آنجا به خاک سپردند.

مرحوم محدث قمی، غیر از بانوان فوق، از بانوان دیگر نیز نام برده که کنار مرقد مطهر حضرت معصومه علیه السلام مدفون هستند، مانند: زینب دختر امام جواد علیه السلام، ام اسحاق کنیز محمد بن موسی مبرقع، و ام حبیب کنیز محمد بن احمد بن موسی مبرقع (۱۸۴).

بنابراین در مجموع شش تن از امام‌زادگان، و منسوبین به امامان علیهم السلام کنار مرقد مطهر حضرت معصومه دفن شده‌اند. از این رو شایسته است آنان که مرقد شریف حضرت معصومه علیه السلام را زیارت می‌کنند، از آنها نیز یاد کنند، گرچه با این جمله کوتاه باشد:

«السَّلَامُ عَلَيْنَکُمْ يَا بَنَاتِ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْنَکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ؛

سلام بر شما ای دختران رسول خدا، سلام و رحمت و برکات خدا به شما باد».

پیکرهای تر و تازه، پس از هزار و چند سال

از گفتنی‌های عجیب و معجزه‌آسا که در عصر ناصرالدین شاه، متوفای ۱۳۱۳ هـ.ق مرحوم آیت‌الله حاج آقا حسینی مجتهد جد پدری حرم پناهی‌ها و جد مادری اشرافی‌ها که قبرش به صورت مرتفع در صحن نو، مقابل قبر مرحوم آیت‌الله شیخ فیض‌الله نوری است، نقل کرد: هنگام فرش کردن حضرت حرم مطهر حضرت معصومه علیه السلام با سنگهای مرمر، در قسمت پایین پای حضرت،

ویژگی‌نامه ولادت حضرت معصومه

روایت شده، در این راستا به ماجرای جالب زیر توجه کنید:
مرحوم آیت الله مستنبط (داماد اول آیت الله العظمی سید ابوالقاسم خویی) از کتاب کشف اللثالی که نسخه خطی آن در کتابخانه شوشتری های نجف اشرف موجود است، و تألیف دانشمند محقق صالح بن عرندس دانشمند قرن نهم هجری می باشد، چنین نقل می کند:

عصر امام کاظم علیه السلام بود، روزی جمعی از شیعیان برای دریافت پاسخ از سؤال‌های خود، به مدینه وارد شدند تا به محضر امام کاظم علیه السلام برسند، آن حضرت در مسافرت بود، نظر به اینکه آنها ناگزیر به مراجعت بودند، پرسش‌های خود را نوشتند و به افراد خانواده امام کاظم علیه السلام تحویل دادند تا در سفر بعد، به آن نائل شوند، مدتی بعد هنگام خداحافظی، دیدند حضرت معصومه علیها السلام پاسخ پرسش‌های آنها را نوشته و آماده کرده است، آنها شادمان شدند و آن پاسخ‌ها را دریافت کردند و به سوی وطن رهسپار شدند، در مسیر راه به امام کاظم علیه السلام برخورد نمودند، و ماجرا را به عرض آن حضرت رساندند، امام کاظم علیه السلام آن نوشته را از آنها طلبید و مطالعه کرد، پاسخ‌های حضرت معصومه علیها السلام را درست یافت، سه بار فرمود: "فداها أبوها؛ پدرش به فدایش باد."

با اینکه حضرت معصومه علیها السلام در آن هنگام خردسال بود، این ماجرای جالب نیز، ما را به عظمت ویژه حضرت معصومه علیها السلام از نظر علم و معرفت آشنا می‌کند، و در جای خود بی نظیر و استثنایی است.

۵. عالمه و محدثه و حجت امین امامان علیهم السلام

سیره حضرت معصومه علیها السلام در تاریخ گم شده است، علت آن، خفقان شدید آن عصر، و ترس از نگارش زندگی اهل بیت علیهم السلام بوده است، در عین حال می‌توان بعضی از مطالب را از آنچه به جا مانده شرح داد.

از ویژگی‌های حضرت معصومه علیها السلام این بود که به علوم اسلام و آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم آگاهی داشت، و آن را برای دیگران و آیندگان، نقل می‌کرد، و از روابیان و محدثان به شمار می‌آمد، چنان که روایت نقل بیانگر این مطلب است از این روایات امام کاظم علیه السلام فرمود: "پدرش به فدایش باد"، در حدی که وجود شریفش حجت و امین پدرش امام کاظم علیه السلام بود، چنان که در فرازی از زیارتنامه غیر معروفه او آمده "السلام علیک یا فاطمه بنت موسی بن جعفر و حجتیه و امینیه؛ سلام بر تو ای فاطمه دختر موسی بن جعفر علیه السلام، و حجت و امین موسی بن جعفر علیه السلام"

بنابراین حضرت معصومه علیها السلام حجت و امانت دار پدرش امام کاظم علیه السلام بود، که در این صورت، حجت و امین خدا و حجت و نشانه اسلام و حافظ امانت الهی بود
روایات حضرت معصومه علیها السلام

گرچه روایات آن حضرت به دست ما نرسیده، ولی اندکی از آن روایات را که دست ما رسیده در اینجا می‌آوریم:

۱. در کتاب ارزشمند غدیر، به نقل از کتب متعدد اهل تسنن، حدیث غدیر و حدیث "منزلت" از آن بانوی بزرگوار نقل شده است، به این ترتیب:
"... حَدَّثَنَا فَاطِمَةُ وَ زَيْنَبُ وَأُمُّ كَلْثُومٍ بِنَاتُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، قُلْنَ حَدَّثَنَا فَاطِمَةُ بِنْتُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ وَ سَكِينَةُ ابْنَتَا الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أُمِّ كَلْثُومٍ بِنْتِ فَاطِمَةَ بِنْتِ النَّبِيِّ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ وَ رَضِيَ عَنْهَا قَالَتْ:

أَسْبِئْتُمْ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ غَدِيرِ حُمٍّ "مَنْ كُنْتُ مَوْلَاةً فَعَلِيٍّ مَوْلَاةٌ" وَقَوْلُهُ ﷺ: "أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى ﷺ"

دختران امام کاظم علیه السلام فاطمه (معصومه) و زینب و ام کلثوم گفتند: روایت کرد ما را فاطمه دختر امام صادق علیه السلام، او گفت: روایت کرد مرا فاطمه دختر امام باقر علیه السلام، و او گفت: روایت کرد مرا فاطمه دختر امام سجاد، و او گفت: روایت کردند مرا فاطمه و سکینه دختران امام حسین علیه السلام و آنها گفتند، روایت کرد ما را ام کلثوم دختر فاطمه زهرا علیها السلام دختر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، و او از مادرش فاطمه

زیارت حضرت معصومه علیها السلام همانند پاداش زیارت حضرت رضا علیه السلام است. یکی از قرائنی که بیانگر مقام عصمت حضرت معصومه علیها السلام است، این که (چنان که خاطر نشان شد) دو نفر نقاب دار از عالم غیب آمدند و جنازه آن حضرت را به خاک سپردند.

با توجه به این که: ما معتقدیم، معصوم را باید معصوم دفن کند، به احتمال قوی، آن دو نفر، امام رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام بوده اند.

پاسخ به یک سؤال: مگر غیر از پیامبران و چهارده معصوم، معصوم دیگری نیز داریم؟

پاسخ: مقام عصمت که عالی‌ترین مقام معنوی و پاکی است، درجاتی دارد، در وهله اول به دو گونه است: ۱. معصوم از خطا ۲. معصوم از گناه، حضرت معصومه علیها السلام همانند حضرت زینب علیها السلام در یکی از درجات عصمتند، گرچه در درجات چهارده معصوم علیهم السلام نباشند، زیرا چهارده معصوم علیهم السلام علاوه بر عصمت از گناه عصمت از خطا نیز دارند

۳. پیشگویی امام صادق علیه السلام از حضرت معصومه علیها السلام قبل از ولادتش

از اموری که به روشنی بیانگر عظمت مخصوص مقام حضرت معصومه علیها السلام است، این که امام صادق علیه السلام قبل از ولادت او، حتی قبل از ولادت پدر او، از او یاد کرده است، این موضوع بیانگر آن است که این بانوی خاندان نبوت، از امتیازات و ویژگی‌های عمیق و ارجمندی برخوردار بوده است، و در سطح بالایی از شخصیت و ارزش‌های انسانی و ملکوتی قرار داشته است، به عنوان مثال: ۱. یکی از شیعیان به محضر امام صادق علیه السلام آمد، دید آن حضرت در کنار گهواره کودکی، با آن کودک گفتگو می‌کند، تعجب کرد و گفت: آیا با کودک نوزاد سخن می‌گویی؟

امام صادق علیه السلام فرمود: اگر تو هم مایل هستی نزد این کودک بیا و با او گفتگو کن.

او می‌گوید: کنار گهواره آن کودک نوزاد رفتم، سلام کردم، جواب سلام مرا داد، به من فرمود: نامی که برای دختر تازه متولد شده ات برگزیده ای عوض کن، زیرا خداوند آن نام را دشمن دارد. (با توجه به این که او چند روز قبل از او دارای دختر شده بود نامش خمیرا گذاشته بود) آن شخص می‌گوید: سخن گفتن نوزاد، و اطلاع او از اخبار پنهان، و نهی از منکر او، مرا بیشتر به تعجب واداشت، بهت زده شدم، امام صادق علیه السلام به من فرمود: تعجب نکن، این کودک فرزندی موسی است خداوند از او دختری به من عنایت کند که نامش فاطمه است، او در سرزمین قم به خاک سپرده می‌شود، و هر کس (مرقد) او را در قم زیارت کند، بهشت بر او واجب است و نیز امام صادق علیه السلام قبل از ولادت حضرت معصومه علیها السلام در ضمن گفتاری در شأن او فرمود:

وَسَدَقْنَا فِيهَا إِمْرَأَةً مِنْ أَوْلَادِي تَسْمَى فَاطِمَةَ، فَمَنْ زَارَهَا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛

و به زودی در قم بانویی از فرزندان من به نام فاطمه دفن شود، پس هر کس او را زیارت کند، بهشت برای او واجب می‌گردد در ذیل این روایت آمده: امام صادق علیه السلام این سخن را قبل از ولادت امام کاظم علیه السلام فرمود با توجه به اینکه امام کاظم علیه السلام در سال ۱۲۸ هـ. ق چشم به جهان گشوده است، و تولد حضرت معصومه علیها السلام در سال ۱۷۳ رخ داده، نتیجه می‌گیریم که امام صادق علیه السلام این سخن را ۴۵ سال قبل از تولد حضرت معصومه علیها السلام فرموده است این پیش‌گویی امام صادق علیه السلام، در سخن دیگری نیز آمده که فرمودند: در قم بانویی از فرزندانم رحلت می‌کند که به شفاعت او همه شیعیانم وارد بهشت می‌گردند ۴. پدرش به فدایش

یکی از فضایل حضرت زهرا علیها السلام این است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در موارد متعدد، در شأن او فرمود:

فداها أبوها؛ پدرش به فدایش باد

این تعبیر بیانگر اوج مقام ارجمند حضرت زهرا علیها السلام است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در شأن او گفته است.

در مورد حضرت معصومه علیها السلام نیز نظیر این مطلب از پدرش امام کاظم علیه السلام

ویرانه‌نامه ولادت حضرت معصومه

حسین، و او از زینب دختر علی، و او از فاطمه زهرا دختر رسول خدا ﷺ روایت کرد که رسول خدا ﷺ فرمود: آگاه باشید کسی که با حجت آل محمد ﷺ از دنیا رفت، شهید از رفته است.

توجه به مضمون این پنج روایت بیانگر آن است که حضرت معصومه ﷺ با پیام‌های خود حقانیت تشیع را ابلاغ می‌کند، و نسبت به شیعیان علی ﷺ ابراز علاقه می‌نماید، و پاداش‌های آنها را بیان می‌کند تا آنها در راستای آرمان‌های مقدس تشیع، استوار باشند.

۶. حرم حضرت معصومه ﷺ تجلیگاه مرقد حضرت زهرا (عمرجع عظیم الشان مرحوم آیت الله العظمی نجفی مرعشی ﷺ) فرمود: پدرم مرحوم آیت الله علامه سید محمود مرعشی ﷺ که در نجف اشرف می‌زیست، بسیار علاقمند بود که به طریقی، محل قبر شریف جده اش حضرت زهرا ﷺ را بیابد، برای این مقصود، ختم مجربی (یعنی یکی از دعاهایی که استجاب آن به تجربه رسیده که با تکرار آن با حضور قلب و خلوص و شرایط دیگر، موجب رسیدن به مقصود است) انتخاب نمود، چهل شب به آن مداومت کرد، تا شاید از طریقی به محل مرقد شریف حضرت زهرا ﷺ آگاه گردد.

شب چهلیم بعد از انجام ختم و توسل فراوان، به بستر خواب رفت، در عالم خواب به محضر امام باقر ﷺ (یا امام صادق) رسید، امام به او فرمود: "عَلَيْكَ بِكَرِيمَةٍ أَهْلِ الْبَيْتِ؛ به دامن کریمه اهل بیت ﷺ چنگ بزن."

ایشان تصور کرد منظور امام ﷺ از این جمله، حضرت زهرا ﷺ است، عرض کرد: "آری قربانت گردم، من نیز ختم را برای همین گرفتم که محل شریف قبر آن حضرت را دقیق تر بدانم و زیارتش کنم."

امام ﷺ فرمود: "منظور من قبر شریف حضرت معصومه ﷺ در قم است." سپس افزود: به خاطر مصالحی، خداوند اراده نموده که قبر حضرت زهرا ﷺ برای همیشه برای همگان مخفی باشد، از این رو قبر حضرت معصومه ﷺ را تجلی‌گاه قبر شریف حضرت زهرا ﷺ قرار داده است، اگر قرار بود قبر حضرت آشکار باشد همان شکوه و عظمت مرقد حضرت زهرا ﷺ را خداوند برای قبر حضرت معصومه ﷺ قرار داده است.

مرحوم آیه الله سید محمود مرعشی، وقتی که از خواب برخاست، تصمیم گرفت که به قصد زیارت حضرت معصومه ﷺ به قم مهاجرات کند. او بی‌درنگ با همه اعضای خانواده اش از نجف اشرف، عازم قم شد و به زیارت مرقد مطهر حضرت معصومه پرداخت.

آن مرحوم، سرانجام به نجف بازگشت و در سال ۱۳۳۸ هـ. ق در آنجا در گذشت، ولی فرزند برومندش آیه الله العظمی سید شهاب الدین نجفی مرعشی به قم آمد و در جوار مرقد مطهر حضرت معصومه ﷺ می‌زیست تا اینکه پس از ۶۶ سال درس و بحث و خدمات فقهی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی بسیار، در هشتم صفر سال ۱۴۱۱ هـ. ق (مطابق با ۱۷ شهریور ۱۳۶۹ شمسی) در سن ۹۶ سالگی در قم به ملکوت اعلی پیوست، مرقد شریفش در جنب کتابخانه عظیم و بی نظیرش، در قم در خیابان آیه الله مرعشی (ازم سابق) قرار گرفته است.

این فرزند عجیب و استثنایی نیز بیانگر ورق دیگری از مقام با عظمت حضرت معصومه ﷺ است که گویی آینه تمام نمای وجود مبارک جده اش حضرت زهرا ﷺ است، که مرقدش در این رؤیای صادقانه همچون مرقد حضرت زهرا ﷺ دارای همان شکوه و جلال معنوی شده است.

با توجه به اینکه مرجع تقلید این رؤیا را از پدر مجتهدش نقل می‌کند، و خواب دیدن امام معصوم ﷺ، دلیل بر صدق آن خواب است.

زیارتنامه مخصوص

یکی از شواهد عظمت استثنایی حضرت معصومه ﷺ، زیارتنامه ای است که به خصوص از امام معصوم ﷺ برای او نقل شده است
علامه مجلسی ﷺ از بعضی از کتب زیارات، از علی بن ابراهیم، و او از پدرش، و او از سعد اشعری قمی نقل می‌کند که گفت در محضر امام رضا ﷺ بودم، به من فرمود: "ای سعد از برای ما در نزد شما (در قم) قبری وجود دارد: سعد عرض کرد: قربانت گردم آیا مقصود شما قبر فاطمه دختر موسی بن جعفر ﷺ

زهرا دختر گرامی پیامبر ﷺ روایت کرده که آن بانوی در برابر غاصبین خلافت علی ﷺ فرمود:

آیا فراموش کردید سخن رسول خدا ﷺ در روز عید غدیر خم را که فرمود: هر کس که من مولا و رهبر او هستم، پس علی ﷺ مولا و رهبر اوست؟ و نیز به علی ﷺ فرمود: نسبت تو به من همانند نسبت هارون به موسی ﷺ است.

۲. حضرت معصومه ﷺ به همان سند روایت بالا، از حضرت زهرا ﷺ نقل می‌کند که فرمود: از رسول خدا ﷺ شنیدم فرمود: هنگامی که به معراج رفتم، وارد بهشت شدم، در آنجا قصری از در سفید میان خالی دیدم، که در آن قصر، به در و یا قوت آراسته شده بود، و بر آن در، پرده ای آویخته بود، سرم را به سوی آن بلند کردم، دیدم بر روی آن در چنین نوشته شده است:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، عَلِيٌّ وَلِيُّ الْقَوْمِ؛

خدایی جز خدای یکتا نیست، محمد رسول خداست، علی رهبر قوم است.

و به آن پرده نگاه کردم دیدم در آن چنین نوشته شده است:

"بِخِ بَيْتِ مَنْ مِثْلِ شَيْعَةِ عَلِيٍّ؟"

به به! چه کسی همانند شیعه علی ﷺ (دارای مقامات عالی) است؟"

وارد آن قصر شدم، در میان آن، قصری از عقیق سرخ میان خالی دیدم، دارای دری از نقره، آراسته به زبرجد سبز بود، و بر آن در، پرده ای آویخته بود، سرم را بلند کردم، دیدم بر روی آن در چنین نوشته شده:

"مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، عَلِيٌّ وَصِيُّ الْمُصْطَفَى؛

محمد رسول خدا است، علی وصی مصطفی است."

سپس در آن پرده دیدم چنین نوشته بود:

"بِشِزِّ شَيْعَةِ عَلِيٍّ بِطَيْبِ الْمَوْلَدِ؛

شیعه علی ﷺ را مژده بده که پاکزاد است."

در میان آن قصر رفتم، دیدم قصری دیگری از زمرد سبز میان خالی است که زیباتر از آن ندیده بودم، دارای دری از یاقوت سرخ، آراسته به ذر بود، پرده ای بر آن آویخته بود، سرم را بلند کردم و دیدم روی آن پرده چنین نوشته شده است:

"شَيْعَةُ عَلِيٍّ هُمُ الْفَائِزُونَ؛

شیعیان علی ﷺ کسانی هستند که رستگار می‌باشند."

به جبرئیل گفتم: حبیبم جبرئیل، این قصر از آن کیست؟ گفت: این قصر از آن پسر عمو و وصی تو علی بن ابیطالب ﷺ است، همه مردم در روز قیامت پابرنه و عریان محشور می‌شوند جز شیعیان علی ﷺ، در آن روز مردم به نام‌های مادرانشان خوانده شوند، جز شیعه علی ﷺ که به نام‌های پدرانانشان خوانده می‌شوند، گفتم: ای حبیبم جبرئیل! منظور از این سخن چیست؟ گفت:

"لِأَنَّهُمْ أَحَبُّوا عَلِيًّا فَطَابَ مَوْلَدُهُمْ؛

زیرا شیعیان، علی ﷺ را دوست داشتند از این رو پاکزاد شدند."

۳. حضرت معصومه ﷺ با چند واسطه از صفیه عمه رسول خدا نقل می‌کند: وقتی که امام حسین ﷺ چشم به جهان گشود، رسول خدا ﷺ به من فرمود: ای عمه! فرزندم را نزد من بیاور، عرض کردم: هنوز او را پاکیزه نکرده‌ام، فرمود: ای عمه! آیا تو می‌خواهی او را پاکیزه کنی؟ همانا خداوند متعال او را پاک و پاکیزه نموده است.

۴. حضرت معصومه وقتی که در ساوه بیمار شد، فرمود: مرا به قم ببرید، زیرا از پدرم شنیدم که فرمود: "قم مرکز شیعیان ما می‌باشد."

۵. در کتاب اللؤلؤ الثمینة فی الآثار المنعنه المرویه (که در سال ۱۳۰۶ هـ. ق در مصر چاپ شده) چنین روایت شده:

"...عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْبَاقِرِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ السَّجَّادِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ زَيْنِ الْعَابِدِينَ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَلَا مَنْ مَاتَ عَلَى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ مَاتَ شَهِيدًا؛

فاطمه (معصومه) دختر امام کاظم، و او از فاطمه دختر امام صادق، و او از فاطمه دختر امام باقر، و او از فاطمه دختر امام سجاد، و او از فاطمه دختر امام

قمی می فرماید: برای همین، در اینجا جمع شده اید؟ این که چیزی نیست این مقدار از دست ما نیز ساخته است، در چنین نیازها به ما مراجعه کنید، ولی اگر شفاعت همه جهان را خواستید، دست توسل به طرف این شفیعه روز جزا (حضرت معصومه) دراز کنید.

پاداش عظیم زیارت مرقد حضرت معصومه

در مورد پاداش زیارت مرقد حضرت معصومه روایات متعددی از امام معصوم نقل شده که نظر شما را به هشت روایت زیر، که هر کدام پیام ویژه ای از عظمت مقام حضرت معصومه می دهد، جلب می کنیم:

۱. امام صادق در ضمن گفتاری فرمود:
 "...مَنْ زَارَهَا وَ جَبَتْ لَهُ الْجَنَّةَ؛ کسی که او را زیارت کند، بهشت بر او واجب می گردد."

۲. نیز فرمود: "مَنْ زَارَهَا تَعَدِلُ الْجَنَّةَ؛ همانا زیارت او برابر کسب بهشت است"

۳. سعد بن سعد اشعری می گوید: در مورد پاداش زیارت قبر حضرت معصومه از امام رضا پرسیدم، فرمود: مَنْ زَارَهَا فَلَهُ الْجَنَّةَ؛ کسی که او را زیارت کند، پاداش او بهشت است:

۴. در مورد دیگر فرمود: "مَنْ زَارَهَا عَارِفًا بِحَقِّهَا فَلَهُ الْجَنَّةَ؛ کسی که او را از روی معرفت به شأن و مقامش، زیارت کند، پاداش او بهشت است."

۵. مَنْ زَارَ الْمَعْصُومَةَ بِقَمِّ زَارَتِي؛ کسی که معصومه را در قم زیارت کند، مانند آن است که مرا زیارت کرده است.

۶. یکی از شیعیان به زیارت مرقد منور حضرت رضا رفت و پس از زیارت، عازم کربلا شد، و از مسیر همدان به سوی کربلا رفت، در بین راه در عالم خواب، حضرت رضا را دید، آن حضرت به او فرمود: "چه می شد که اگر از قم عبور می کردی و قبر خواهرم را زیارت می کردی؟"

۷. مولی حیدر خوانساری می نویسد: روایت شده، امام رضا فرمود: هر کس نتواند به زیارت من بیاید، برادرم را در ری (یعنی امام زاده حمزه را که در کنار مرقد حضرت عبدالعظیم قرار گرفته است یا خواهرم) حضرت معصومه را در قم زیارت کند، به همان ثواب زیارت من می رسد.

شرح کوتاه

گرچه همه این احادیث، با زبان گویا، بیانگر اوج عظمت مقام حضرت معصومه است، ولی نکاتی در این روایات هست که در اینجا اشاره می شود: مانند: وجوب بهشت، معادل بهشت، مالک شده بهشت که از کلمه "لَهُ" فهمیده می شود، و برابر بودن زیارت او با زیارت حضرت رضا و بازخواست حضرت رضا از شیعه ای که به زیارت مرقد منور حضرت معصومه نرفته است.

زیارت حضرت معصومه را تنها یک امام، سفارش نکرده است، بلکه سه امام (امام صادق، امام رضا و امام جواد) سفارش نموده اند، و جالب اینکه امام صادق این سفارش را قبل تولد حضرت معصومه بلکه قبل از تولد پدر حضرت معصومه امام کاظم نموده است.

نکته جالب دیگر، روایت پنجم است که در آن، پاداش زیارت قبر شریف حضرت معصومه، برابر پاداش زیارت حضرت رضا است، امام معصوم قرار داده شده است، زید شحام از امام صادق پرسید: پاداش کسی که یکی از شما را زیارت می کند چیست؟ آن حضرت در پاسخ فرمود:

"مَنْ زَارَ رَسُولَ اللَّهِ؛ مانند کسی است رسول خدا را زیارت نموده است."

حضرت رضا فرمود:

"أَلَا قَمَنْ زَارَنِي وَ هُوَ عَلَى غَسَلٍ، حَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ؛ آگاه باشید، کسی که مرا در حالی که غسل زیارت کرده زیارت کند، به گونه ای از گناه بیرون آید و پاک می شود که هنگام تولد از مادرش از گناه پاک بود."

است؟ امام رضا فرمود:

"نَعَمْ مَنْ زَارَهَا عَارِفًا بِحَقِّهَا فَلَهُ الْجَنَّةَ؛ آری کسی که با معرفت به شأن او، او را زیارت کند، بهشت برای او است."

سپس حضرت رضا چگونه زیارت مرقد مطهر حضرت معصومه را برای سعد، چنین بیان کرد، وقتی کنار قبرش رفتی در نزد بالای سر آن حضرت رو به قبله بایست و ۳۴ مرتبه الله اکبر و ۳۳ بار شَبَّحْنا الله و ۳۳ بار الحمد لله بگو، آنگاه بگو:

السَّلَامُ عَلَى أَدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ. تا آخر زیارت که چنین دستوری در مورد زیارت های دیگر دیده نشده است

لقاب پیام آور

زیارتنامه ای دیگری نیز وجود دارد که صاحب کتاب انوار المشعشعین (شیخ محمد علی بن حسین کاتوزیان، در همین کتاب، جلد ۱، چاپ سنگی) نقل کرده است، در فرازی از این زیارتنامه، خطاب به حضرت معصومه چنین می خوانیم:

"السَّلَامُ عَلَيْكِ أَيَّتْهَا الطَّاهِرَةُ الْحَمِيدَةُ الْبَرَّةُ الرَّشِيدَةُ، التَّقِيَّةُ النَّقِيَّةُ الرَّضِيَّةُ الْمَرْضِيَّةُ؛

سلام بر تو ای پاک سرشت و پاک روش، ای ستوده، ای نیکوکار، ای بانوی رشد یافته و پاک و پاکیزه، ای بانوی شایسته و پسندیده."

در این فراز به هشت لقب از القاب حضرت معصومه تصریح شده که هر کدام پیام آور یکی از ابعاد ارزش های والای زندگی درخشان او است.

هر یک از این القاب و صفات کافی است که ما را به مقام های عالی و درجات ممتاز معنوی او رهنمون گردد، شخصیتی که همه ابعاد روش و منش و فکر و ذکر و عمل او بر اساس پاکی، صداقت، شایستگی، تفکر و رشد دینی و عرفانی، و مورد پسند خدا و رسول و امامان پی ریزی شده، و در این راستا قرار گرفته است، و به طور خلاصه، این صفات بیانگر مقام عصمت و طهارت ذاتی و اکتسابی او است، که هر کدام، چون آینه نشان دهنده جمال و کمال او می باشند.

شفاعت وسیع حضرت معصومه

در ذیل روایتی که قبلاً در مورد پیش گویی امام صادق از تولد حضرت معصومه و وفات او در قم ذکر شده است "...وَأَسْمَهَا فَاطِمَةَ بِنْتُ مُوسَى، تَدْخُلُ بِشَفَاعَتِهَا شَيْعَتُنَا الْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ؛

نام او فاطمه دختر موسی است که با شفاعت او، همه شیعیان ما وارد بهشت می گردند."

این روایت حاکی از عظمت مقام فوق العاده حضرت معصومه است، که شفاعت او شامل همه شیعیان خواهد شد. این مطلب نیز شاهد گویایی بر فضایی استثنایی حضرت معصومه است.

یکی از علمای دولت آباد اصفهان، حضرت آیت الله حاج شیخ محمد ناصری دولت آبادی، از پدرش مرحوم آیت الله شیخ محمد باقر ناصر (وفات یافته) سال ۱۴۰۷ هـ. ق. نقل می کند: در سال ۱۲۹۵ هجری قمری، در اطراف قم، قحطی و خشکسالی شد، مردم به ستوه آمدند، در میان آن ها چهل نفر از افراد متدین، انتخاب شده و به قم آمدند و در حرم حضرت معصومه به بست نشستند، تا شاید با عنایات و دعای آن بزرگوار، خداوند باران بفرستد.

پس از سه شبانه روز، در شب سوم یکی از آنان، مرحوم آیه الله العظمی میرزای قمی (وفات یافته سال ۱۲۳۱ هـ. ق.) را در خواب می بیند، میرزا می پرسد: شما چرا در اینجا به بست نشستید؟

او عرض می کند: مدتی است در منطقه ما بر اثر نیامدن باران، خشکسالی و قحطی به وجود آمده است، برای رفع خطر، به اینجا پناه آوردیم. میرزای

سلامك يا فاطمة

يا فاطمه اشفعي لنا في الجنة